

ПІДРУЧНИК «ФАРМАКОТЕРАПІЯ» – НЕЗАМІННИЙ ПОМІЧНИК СУЧАСНОГО ФАРМАЦЕВТА

За редакцією Б. А. Самури та А. С. Свінціцького (Київ: ВСВ «Медицина», 2012 р., Кн. 1. – 952 с., Кн. 2 – 952 с.)

Фармакотерапія (грец. *pharmakon* – ліки, отрута; *therapia* – лікування) – науково-обґрунтоване застосування лікарських засобів (ЛЗ) при захворюванні з урахуванням особливостей перебігу, тривалості хвороби, форми і стадії патологічного процесу, патогенетичних механізмів його розвитку, супутніх захворювань. Враховують кількісні та якісні показники ефективності препарату, а також способи оптимізації його застосування під час лікування певної хвороби з метою отримання оптимального і максимального ефекту.

Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), медикаментозна терапія становить близько 80–85% серед усіх видів медичної допомоги. Ефективність, безпека і доступність ЛЗ проголошені ВООЗ основними критеріями якості надання медикаментозної допомоги населенню.

Через ріст потоку нових медикаментів і збільшення кількості ускладнень у процесі лікування особливого медико-соціального значення набуває проблема побічної дії ЛЗ. Нині у світі використовують понад 30 тис. препаратів, зокрема в Україні – понад 8 тис. За даними ВООЗ, із 1 000 госпіталізованих 50 лікуються з приводу медикаментозних ускладнень. Особливо характерними вони є для людей старшого віку, які часто і у великій кількості застосовують ЛЗ, оскільки з віком кількість захворювань у людини зростає, а сучасне лікування багатьох хвороб потребує комбінації різних, особливо медикаментозних, методів терапії.

Найчастіше під час проведення фармакотерапії можуть бути допущені такі помилки:

- несвоєчасне призначення лікування;
- неправильний вибір ЛЗ;
- неадекватний режим дозування;
- неврахування можливої взаємодії між медикаментами;
- недостатній контроль за дією препаратів;
- поліпрагмація і фармакоманія.

В останні десятиріччя у всьому світі отримали розвиток і все ширше втілюються в практику охорони здоров'я концепція раціонального і безпечного застосування ліків, а разом з нею – формулярна система, фармаконагляд, фармакоекономічні дослідження. В зв'язку з цим, зростає роль спеціалістів, які реалізують цю концепцію в практичній охороні здоров'я – загальних і, особливо, клінічних фармацевтів, які працюють разом з лікарями, виконуючи щоденну роботу в лікувально-профілактичних закладах.

Вищевикладене свідчить про те, що вивчення фармакотерапії в програмі підготовки лікарів та фармацевтів є необхідним для розвитку у них клініко-фармакологічного мислення шляхом засвоєння основних уявлень про хвороби, шляхи їх лікування і встановлення при цьому професійних комунікацій між фармацією і медициною. В зв'язку з розвитком логіки клінічної фармакології та потребами практики, була опрацьована програма додипломної підготовки клінічного провізора-консультанта в рамках плану навчання провізорів загального профілю, яка сприяє:

зміцненню міждисциплінарного зв'язку між фармацією і медициною, між провізором і лікарем;

успіху фармацевтичної індустрії, фармаковалеології, фармакопрофілактики, індивідуалізованої фармакотерапії;

цілеспрямованому вибору адекватних ЛЗ.

Зараз спостерігається неухильний ріст засобів, що випускаються в готовому вигляді, і провізори в аптеках займаються уже не приготуванням (звичайно, цей вид діяльності ще залишився, однак зустрічається значно рідше), а продажем медикаментів і предметів медичного призначення. Тобто сучасному провізору частіше доводиться виступати не в ролі аптечного технолога, а як консультант під час вибору ЛЗ, його найбільш оптимальної лікарської форми, часу і режиму його прийому з метою досягнення максимально ефективної та безпечної фармакотерапії, що особливо важливо в разі безрецептурного відпуску ліків.

Сьогодні для підготовки лікарських та фармацевтичних кадрів як на до-, так і на післядипломному етапі, зокрема в інтернатурі та на курсах спеціалізації, необхідні підручники, довідники і посібники нового покоління, які поєднували б досвід, накопичений нашими попередниками і сучасниками, що базується на принципах доказової медицини, з діагностичними і лікувальними можливостями сучасних фундаментальних і технічних розробок.

Саме таким є підручник «Фармакотерапія» у 2-х книгах для студентів фармацевтичних університетів і факультетів за редакцією проф. Б. А. Самури та проф. А. С. Свінціцького (Київ: ВСВ «Медицина», 2012, Кн. 1. – 952 стор., Кн. 2 – 952 стор.), в якому наведено сучасні дані щодо етіопатогенезу, діагностики, лікування та профілактики захворювань з усіх основних напрямів медицини з врахуванням вікової патології (кардіології, захворювань верхніх і нижніх дихальних шляхів, ревматології, гастроентерології, нефрології та урології, гематології, алергології, ендокринології, неврології, інфекційних хвороб, дерматовенерології, акушерства, офтальмології, педіатрії, геронтології, стоматології, невідкладних станів), які базуються на принципах клінічної епідеміології та доказової медицини.

Фармацевти нині виступають в ролі консультантів на трьох рівнях: для хворих, лікарів, громадськості (освіта населення з питань охорони здоров'я). Підручник дає можливість провізору розвиватись як творчо мислячому спеціалісту, який вміє не лише якісно виконувати свої обов'язки, але й добре орієнтуватись в складній ситуації, реагувати на зміни, прогнозувати наслідки своєї діяльності.

Колектив висококваліфікованих фахівців, маючи великий досвід клінічної, наукової, викладацької, організаційної та методичної діяльності, провівши грандіозну роботу, видав сучасний підручник, який містить необхідні дані щодо діагностики безпосередньо біля ліжка хворого та добре ілюстрований матеріалом, отриманим за допомогою сучасних методів інструментальної діагностики.

Автори книги використали новітні рекомендації, протоколи та стандарти надання медичної допомоги, представлені вітчизняними, європейськими та світовими науковими медичними товариствами й організаціями.

Видання рекомендовано для студентів старших курсів фармацевтичних університетів і факультетів та провізорів-інтернів, однак воно стане незамінним помічником для всіх фармацевтів у їхній практичній діяльності.

Підручник може також бути використаний студентами старших курсів медичних факультетів, лікарями-інтернами, курсантами закладів післядипломної освіти та лікарями загальної практики.

*Завідувач кафедри фармакології та клінічної фармакології
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця,
член-кореспондент НАН і НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат Державної премії України, доктор медичних наук, професор І. С. ЧЕКМАН*